

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 2, 4, 40 IR 70 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2680

2023 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. gegužės 15 d. sprendimo Nr. SV-S-930 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 4, 40 ir 70 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-2680 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą pagal šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Įstatymo projekte apibrėžiant mokymo(si) programinės įrangos sąvoką yra siekiama programinę įrangą, naudojamą ugdymo procese, susieti su mokyklose įgyvendinamomis bendrosiomis programomis, tačiau toks apibrėžimas susiaurintų technologinius sprendimus, kurie galėtų būti apibrėžiami kaip mokymosi programinė įranga. Pavyzdžiui, mokyklos naudoja kompiuterinius įrankius ir programinę įrangą mokinių mokymosi pasiekimams įsivertinti ir / ar mokymosi patirtims reflektuoti, karjerai planuoti ir šie įrankiai ar programinė įranga nebūtinai yra susieta su konkrečiu mokomuoju dalyku, ji gali būti skirta ir konkrečioms tarpdalykinėms temoms mokyti(s) arba ugdomosioms veikloms atlikti. Taip pat apibrėžime vartojamas žodis „kompiuterinė“ yra perteklinis, nes programinė įranga kaip kompiuterinės sistemos veikimo logika ar kalba yra naudojama įvairiuose įrenginiuose.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus siūlytina Įstatymo projektu keičiamo Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 2 straipsnio 16¹ dalį išdėstyti taip:

„16¹. Mokymo(si) programinė įranga – tai interaktyvi ~~kompiuterinė~~ programinė įranga, ~~sukurta naudojama bendrosiose ugdymo programose nustatytų mokomųjų dalykų mokymui(si) ugdymo turiniui kurti, tvarkyti, atvaizduoti, mokymo(si) tikslams pasiekti~~“.

2. Mokymo priemonės yra spausdintos (vadovėliai, pratybų sąsiuviniai, knygos, plakatai ir pan.), skaitmeninės (skaitmeniniai vadovėliai, skaitmeniniai žemėlapiai, mokymosi platformos, kuriose galima atlikti pateiktas užduotis ir pan.) ar suskaitmenintos (spausdinto vadovėlio elektroninė versija, kurią galima tik perskaityti ir pan.). Taigi, skaitmeninė mokymo priemonė yra mokymo priemonė, pažymint jos formą. Skaitmeninės mokymo priemonės apima ir mokymo(si) programinę įrangą, kuri leidžia skaitmeninėje aplinkoje skatinti mokinio dalyvavimą, bendradarbiavimą, teikti grįžtamąjį ryšį, stebėti pažangą ir pan. Skaitmeniniai gali būti vadovėliai, pratybų sąsiuviniai, knygos, albumai, žemėlapiai, mokymosi platformos ir kitos priemonės, todėl įvertinant, kad rinkoje nuolat randasi ir specialiai švietimui kuriamų įvairių skaitmeninių produktų, apibrėžiant skaitmeninės mokymo priemonės sąvoką svarbu įvardinti jos savybes ar formas nevardinant pačių skaitmeninių mokymo priemonių.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, siūlytina Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 2 straipsnio 25¹ dalį išdėstyti taip:

„25¹. Skaitmeninė mokymo(si) priemonė – tiesiogiai ~~mokymui(si) ir ugdymui(si)~~ **ugdymui** naudojama **mokymo priemonė, apimanti mokymo(si) programinę įrangą** ~~programinę įrangą, kita~~

~~taikomoji programinė įranga, skaitmeniniai ar suskaitmeninti vadovėliai, knygos, albumai ir internetinės mokymosi platformos.~~“

3. Švietimo įstatymo 40 straipsnio 3 dalies nuostatos įpareigoja švietimo, mokslo ir sporto ministrą nustatyti vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą. Kadangi vadovėliai ir mokymo priemonės gali būti tiek skaitmeninės, tiek suskaitmenintos, tiek spausdintos, todėl, siekiant užtikrinti visų ugdymo procese naudojamų vadovėlių ir mokymo priemonių kokybę, turi būti nustatyti reikalavimai visų tipų vadovėliams ir mokymo priemonėms.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, siūlytina Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 40 straipsnio 3 dalį išdėstyti taip:

„3. Švietimo, ~~ir~~ mokslo **ir sporto** ministras tvirtina bendrojo ugdymo dalykų **spausdintų, suskaitmenintų ir skaitmeninių** vadovėlių, ~~įvairių interaktyvumo lygių skaitmeninių mokymo(si) priemonių~~ ir ~~kitų~~ mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą, nustatyta tvarka derina sveikatos apsaugos ministro tvirtinamas mokyklų higienos normas.“

4. Lietuvių kalbos ir literatūros bendrojoje programoje, nurodytoje Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-1269 „Dėl Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo“, 13 priede, kuri bus pradėta įgyvendinti nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. nelyginėse klasėse, o nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. visose klasėse, atsisakyta privalomų literatūros kūrinių sąrašo. Mokytojui yra pateikiami tik rekomenduojami analizuoti autoriai, tačiau taip pat paliekama teisė pasirinkti kitus autorius ir jų kūrinius nagrinėjamai temai atskleisti. Todėl patvirtinus siūlomą reglamentavimą būtų neaiški privalomų literatūros kūrinių samprata ir poreikio apimtis. Be to, mokyklas įpareigojus užtikrinti mokinio teisę nemokamai naudotis privalomais literatūros kūriniais, mokytojo galimybes parinkti mokymo turinį, atsižvelgiant į mokinių poreikius ir galimybes, mokymosi stilių skirtumus, socialinį ir kultūrinį kontekstą, nepagrįstai ribotų mokyklos bibliotekos fondas, nors mokiniai gali naudotis visų viešųjų bibliotekų teikiamomis nemokamomis paslaugomis.

Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalis šiuo metu įpareigoja valstybę aprūpinti kiekvieną mokinį jo mokymuisi pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrąsias programas reikalingais vadovėliais. Plečiant valstybės įsipareigojimą nemokai aprūpinti mokinius ne tik vadovėliais, bet ir grožinės literatūros knygomis, reikalingomis bendrosiose programose numatytam mokymosi turiniui įgyvendinti, bus reikalingas ir papildomas valstybės biudžeto lėšų poreikis (4 614 tūkst. Eur kasmet) ir priešingai, nei teigiama Įstatymo projekto aiškinamajame rašte, dabar skiriamų lėšų nepakaks. Lėšų poreikis apskaičiuotas numatant, kad vienam mokiniui kasmet turi būti skiriama lėšų bent vienai grožinės literatūros knygai įsigyti. Vidutinė grožinės literatūros knygos kaina apskaičiuota atsitiktiniu būdu elektroninėse knygynų parduotuvėse atsirinkus šimtą vaikams ir paaugliams skirtų grožinės literatūros knygų. Atsižvelgiant į Įstatymo projekto numatytą įsigaliojimo terminą, papildomos valstybės biudžeto lėšos reikalingos nuo 2023 m. rugsėjo 1 d., nors 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme šiam tikslui finansavimas nebuvo numatytas. Toks reguliavimas neatitiktų Lietuvos Respublikos Konstitucijos, nes Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „<...> įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų neskiriama arba jų skiriama nepakankamai“ (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“), kad „teisės norma, kuria valstybė prisiima atitinkamą įsipareigojimą, <...> turi būti paremta materialiniais ir finansiniais ištekliais“ (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 8 straipsnio penktosios dalies ir 19 straipsnio pirmosios dalies normų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“).

Aiškinamajame rašte yra nurodyta, kad šiuo Įstatymo projektu yra siekiama „*įtvirtinti naujausias edukacines technologijas, kad jos taptų neatsiejama bendrojo ugdymo dalimi*“ bei

tikimasi, kad „*aiškiau apibrėžus sąvokas, mokykla lėšas, skirtas skaitmeninio ugdymo plėtrai, ims naudoti efektyviau*“, tačiau Įstatymo projektu keičiamo 70 straipsnio 3 dalyje siekiama įtvirtinti valstybės pareigą privalomais literatūros kūriniais aprūpinti nemokamai, tai neatliepia Įstatymo projekto tikslo ir siekiamo pokyčio.

Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalyje taip pat siekiama įtvirtinti valstybės pareigą mokinius skaitmeninėmis mokymo(si) priemonėmis aprūpinti nemokamai. Nuo 2021 m., atsižvelgiant į valstybės finansines galimybes, bendrojo ugdymo mokykloms yra skiriamos lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai (2021 m. skirtai 10 Eur vienam mokiniui metams, 2022 m. skirta 30 Eur vienam mokiniui metams, 2023 m. – 10 Eur vienam mokiniui metams). Pačios mokyklos, atsižvelgdamos į turimas skaitmenines mokymo(si) priemones, informacinių komunikacijų technologijų įrangą, mokinių poreikius, mokytojų kvalifikaciją, mokyklos specifiką, sprendžia, kam ir kiek lėšų panaudoti. Remiantis Nacionalinės švietimo agentūros atliktos apklausos duomenimis (apklausoje dalyvavo 873 bendrojo ugdymo mokyklos), 2022 m. skaitmeninio ugdymo plėtrai bendrojo ugdymo mokyklos išleido 9,210 mln. eurų. Iš šios sumos 42,6 proc. lėšų buvo skirta kompiuteriams įsigyti, 40,9 proc. – skaitmeniniam ugdymo turiniui įsigyti (licencijoms), 13,5 proc. – kitai technikai įsigyti. 3 proc. lėšų buvo panaudota mokytojų mokymams, juose iš viso dalyvavo 9 392 mokytojai. Nacionalinės švietimo agentūros apklausoje dalyvavusios bendrojo ugdymo mokyklos nurodė už 3,76 mln. eurų įsigijusios 65 mokamas skaitmenines mokymo priemones. Populiariausios – „EDUKA klasė“, kurios įsigyta per 160 tūkst. licencijų, ir „EMA elektroninė mokymosi aplinka“ – daugiau kaip 95 tūkst. licencijų. Taip pat bendrojo ugdymo mokyklose naudotasi daugiau nei 441 tūkstančių nemokamų skaitmeninių priemonių licencijų.

Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalyje siūloma suteikti įgaliojimus švietimo, mokslo ir sporto ministrui nustatyti mokinio, kuris mokosi pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas, naudojimosi skaitmeninėmis mokymo(si) priemonėmis nemokamai tvarką. Šiuo metu vadovėlių ir mokymo priemonių, kuriomis aprūpina mokykla, naudojimosi tvarka nustatoma mokyklos lygiu, numatant mokinių ir jų tėvų (globėjų, rūpintojų) pareigas tiek mokyklos vidaus teisės aktuose, tiek mokymosi sutartyse. Šio klausimo reguliavimas mokyklos lygiu yra efektyviausias, nes atliepia konkrečios mokyklos bendruomenės poreikius ir galimybes, todėl nacionaliniu lygiu reglamentuoti skaitmeninių mokymo(si) priemonių naudojimo tvarką nėra tikslinga. Tai atitiktų Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punkte įtvirtintą tikslingumo principą, reiškiantį, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis.

Taip pat Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalyje iš mokymo priemonių pagal jų formą yra išskiriamos tik skaitmeninės mokymo priemonės, kuriomis mokiniams turėtų būti sudarytos galimybės naudotis nemokamai. Toks vienos formos priemonių išskyrimas nėra pagrįstas, nes visos mokymo priemonės yra reikalingos šiuolaikiškam mokinio ugdymui. Be to, Įstatymo projektu keičiamo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalyje siūlomas reguliavimas neatitinka Švietimo įstatymo 70 straipsnio 5 dalies, kurioje numatyta, kad individualiomis priemonėmis (pratybų sąsiuviniais, rašymo priemonėmis, skaičiuotuvais ir kt.) mokinių aprūpina tėvai.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, siūlytina atsisakyti Įstatymo projekto 4 straipsniu siūlomo Švietimo įstatymo 70 straipsnio 3 dalies keitimo.

Ministras Pirmininkas

Švietimo, mokslo ir sporto ministras